

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ**

**ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету**

_____ Т.О. Коломоєць
(підпис) (ініціали та прізвище)

«__» _____ 2018 р.

**ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

підготовки магістрів
спеціальність 081 «Право»
освітня програма «Правознавство»

Укладач к.ю.н., ст. викладач Плутицька К.М.

Обговорено та ухвалено на засіданні
кафедри кримінального права та
правосуддя

Протокол № від «__» _____ 2018 р.
Завідувач кафедри

_____ Ю.В. Пирожкова
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
юридичного факультету

Протокол № від «__» _____ 2018 р.

Голова науково-методичної ради
факультету

_____ І.В. Єна
(підпис) (ініціали, прізвище)

2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –3	Галузь знань: 08 «Право»	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90 год.	Спеціальність: 081 «Право»	Рік підготовки:	
	Освітня програма «Правознавство»	-й	-й
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання – 3 год.	Рівень вищої освіти: магістр	год.	год.
		Семінарські заняття	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	год.
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Проблеми правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування» – одна з правових дисциплін, яка вивчається на II курсі за рівнем вищої освіти «Магістр» юридичного факультету.

Мета навчальної дисципліни полягає у засвоєнні основних теоретичних положень та набутті практичних навичок з проблем інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування. Навчальна дисципліна орієнтована на ознайомлення майбутніх фахівців з основами та особливостями інформаційної діяльності в юридичній сфері.

Основними **завданнями** вивчення курсу **«Проблеми правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування»** є:

- засвоїти основні доктринальні положення, що визначають сутність і зміст ключових для науки інформаційного права та, відповідно, проблем інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування категорій, зокрема таких: «інформація», «публічна інформація», «інформація з обмеженим доступом», «право на доступ до інформації», «інформаційні правовідносини», «інформаційна діяльність»,

«інформаційне забезпечення», «інформатизація», «електронне урядування», «інформаційна політика», «інформаційна безпека», «кіберзлочинність», «кібертероризм»;

- отримати знання стосовно нормативно-правового регулювання інформаційно-аналітичної діяльності органів місцевого самоврядування й інформаційних правовідносин в Україні загалом як сфери її об'єктивізації;

- визначити коло та компетенцію органів місцевого самоврядування України, на які покладається реалізація державної політики в інформаційній сфері;

- ознайомитися із порядком одержання, використання, поширення і зберігання різних видів інформації;

- ознайомитися із порядком реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування;

- набути навичок підготовки документів, необхідних для отримання та надання інформації про діяльність зазначених органів;

- засвоїти основні положення, що визначають міжнародно-правові засади забезпечення інформаційної безпеки та дотримання права на доступ до інформації;

- опанувати загальнотеоретичні засади, що визначають засоби та способи боротьби із кіберзлочинністю та кібертероризмом як основними загрозами для інформаційної безпеки України;

- визначити основні проблеми у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування й перспективи вдосконалення національного законодавства України у зазначеному напрямі;

- підвищити рівень правової свідомості та правової культури слухачів магістратури.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей):

- студент повинен знати основні доктринальні положення, що визначають специфіку правовідносин, пов'язаних із інформаційно-аналітичним забезпеченням діяльності органів місцевого самоврядування;

- орієнтуватися у положеннях основних нормативно-правових актів, які врегульовують правовідносини у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування;

- знати міжнародно-правові стандарти забезпечення дотримання права людини на доступ до інформації;

- визначати способи та порядок реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування в Україні;

- знати положення, що визначають сутність та зміст інформаційної безпеки особи, суспільства, держави;

- визначати перелік та специфіку основних загроз для інформаційної безпеки України, а також способи протидії;

- орієнтуватися в чинному законодавстві України щодо інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування;

- розрізняти види інформації за режимом доступу до неї, визначати специфіку обігу різних видів інформації;
- визначати компетенцію органів місцевого самоврядування в інформаційній сфері;
- складати відповідно до вимог чинного законодавства звернення до органів державної влади, їх службових, посадових осіб, а також запити на інформацію та проекти відповідей на них;
- кваліфікувати за чинним законодавством діяння, які порушують інформаційні права громадян та підривають інформаційну безпеку держави;
- користуватися науковою юридичною термінологією;
- вільно володіти конкретним фактичним і нормативно-правовим матеріалом з курсу;
- застосовувати спеціально-наукові методи юридичних дисциплін при розгляді окремих тем чи проблем;
- оцінювати рівень нормативно-правового регулювання правовідносин у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в цілому та аналізувати нормативно-правові джерела на предмет наявності колізій, прогалин, недосконалості юридичної техніки тощо, пропонувати можливі зміни до положень окремих актів інформаційного законодавства;
- користуватися необхідною спеціальною літературою і джерелами;
- оволодіти технікою самостійної підготовки до семінарських занять; доповідей, рефератів;
- брати участь у наукових дискусіях, науково-практичних конференціях.

Знання дисципліни **«Проблеми правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування»** необхідні для розуміння основних засад нормативно-правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з інформаційною сферою, за участі суб'єктів владних повноважень, вміння орієнтуватися в системі інформаційного законодавства України, набуття навичок аналізу джерел інформаційного права України та тлумачення окремих положень, необхідних для подальшої правозастосовчої діяльності.

В навчальному курсі виділяється дві основні проблеми:

- нормативно-правове регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, орієнтованої на задоволення інформаційних потреб сторонніх суб'єктів, в процесі якої реалізується право на доступ до інформації про діяльність таких органів;
- нормативно-правове регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, орієнтованої на задоволення власних інформаційних потреб таких органів.

Міждисциплінарні зв'язки: місце дисципліни **«Проблеми правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування»** серед юридичних дисциплін визначається її зв'язками як з теоретико-юридичними, так і галузевими

юридичними науками. Зокрема, основоположні для розуміння вихідних категорій та понять засади розкриваються в межах дисципліни **«Теорія держави і права»**, як-от: нормативно-правовий акт, правовідносини, структура правовідносин, об'єкт, суб'єкти, зміст правовідносин, юридичний факт; загальна та спеціальна правосуб'єктність тощо.

Дисципліна **«Проблеми правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування»** тісно пов'язана з **«Інформаційним правом»**, що обумовлюється тим, що інформаційне забезпечення є способом організації діяльності та водночас видом інформаційної діяльності, правові засади здійснення якої, у свою чергу, визначаються нормами інформаційного права.

Дисципліна **«Проблеми правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування»** пов'язана також з **«Адміністративним правом України»**. Зв'язок вказаних дисциплін полягає в тому, що саме норми адміністративного права врегульовують відносини за участі суб'єктів владних повноважень. З іншого боку, **«Проблеми правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування»** в частині приватно-правового аспекту пов'язано з дисципліною **«Цивільне право України»**, до системи якого як галузі права включено інститут особистих майнових та немайнових прав фізичної особи, в тому числі права на інформацію.

Отже, на основі сказаного, визначимо, що як навчальна дисципліна **«Проблеми правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування»** – це комплекс знань, що подаються для вивчення теорії і практики регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку зі здійсненням суб'єктами владних повноважень інформаційної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальнотеоретичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування

Інформація як основний об'єкт інформаційних правовідносин: поняття, властивості та види. Інформація у її філософському розумінні. Визначення інформації за ЗУ «Про інформацію». Зміст загальних та юридичних ознак інформації. Індивідуальні характеристики інформації. Інформація як благо особливого роду. Види інформації за законодавством України. Доктринальні підходи до поділу інформації на види. Правова інформація та її різновиди (офіційна та неофіційна). Публічна інформація як окремий різновид інформації, що виокремлюється за ознакою розпорядника, який нею володіє. Види інформації за режимом доступу. Поняття та ознаки відкритої інформації. Безумовно відкрита інформація. Поняття та ознаки інформації з обмеженим доступом. Види інформації з обмеженим доступом: конфіденційна, службова, таємна.

Інформаційні правовідносини: поняття, структура, характеристика основних елементів. Поняття інформаційних правовідносин. Зміст принципів інформаційних правовідносин за ЗУ «Про інформацію». Структура інформаційних правовідносин. Доктринальні підходи до визначення переліку об'єктів інформаційних правовідносин. Перелік суб'єктів інформаційних правовідносин. Основні класифікаційні підходи до поділу суб'єктів інформаційних правовідносин на види. Інформаційна правосуб'єктність як невід'ємна ознака учасників інформаційних правовідносин. Способи реалізації інформаційної правосуб'єктності кожною з категорій суб'єктів інформаційних правовідносин (фізичними особами, юридичними особами, об'єднаннями громадян, органами публічної влади).

Органи місцевого самоврядування як суб'єкти інформаційних правовідносин. Органи місцевого самоврядування із загальною компетенцією в інформаційній сфері. Повноваження Верховної Ради України в інформаційній сфері. Повноваження Кабінету Міністрів України в інформаційній сфері. Повноваження Президента України в інформаційній сфері. Повноваження Служби безпеки України в інформаційній сфері. Органи державної влади зі спеціальною компетенцією в інформаційній сфері та їх повноваження (Міністерство інформаційної політики України, Державне агентство з питань електронного урядування, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державна архівна служба України, Державна служба статистики України, Державна служба інтелектуальної власності України, Державне агентство України з питань кіно, Державний комітет телебачення і радіомовлення України).

Поняття та види інформаційної діяльності. Інформаційне забезпечення як спосіб організації діяльності органів місцевого самоврядування. Поняття та зміст інформаційної діяльності. Створення інформації. Збирання інформації. Одержання інформації. Зберігання інформації. Використання інформації. Поширення інформації. Охорона інформації. Захист інформації. Основні класифікаційні підходи до поділу інформаційної діяльності на види. Види інформаційної діяльності органів місцевого самоврядування: інформаційна діяльність, спрямована на задоволення інформаційних потреб сторонніх суб'єктів; інформаційна діяльність, спрямована на задоволення власних інформаційних потреб таких органів. Основні доктринальні підходи до визначення поняття інформаційно-аналітичного забезпечення. Поняття інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування.

Тема 2. Порядок реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування

Право на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування та способи його реалізації. Право на інформацію. Гарантії права на інформацію. Міжнародні стандарти права на інформацію. Інформаційні права. Право на доступ до інформації. Способи реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування.

Обов'язок органів місцевого самоврядування оприлюднювати офіційну документовану інформацію та інші відомості про свою діяльність. Публічна інформація. Офіційна інформація. Інформація, що підлягає обов'язковому оприлюдненню. Порядок та строки оприлюднення офіційної інформації. Офіційні друковані видання. Набрання чинності нормативно-правовими актами.

Порядок надання інформації за запитом, зверненнями громадян. Запит на інформацію. Види запитів на інформацію. Вимоги до оформлення запиту на інформацію. Порядок розгляду та надання відповіді на запит. Підстави відмови у задоволенні запиту. Поняття та види звернень громадян. Порядок подачі та розгляду звернень громадян. Критерії відмежування запитів на інформацію від звернень громадян.

Висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. Порядок висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування спеціальними інформаційними службами. Порядок висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування друкованими засобами масової інформації. Порядок висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування інформаційними агентствами. Порядок висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування аудіовізуальними засобами масової інформації. Порядок висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування через Інтернет.

Тема 3. Правовий режим інформації з обмеженим доступом

Підстави обмеження права на доступ до інформації. Трискладовий тест. Поняття та структура режиму доступу до інформації. Об'єкт режиму доступу. Суб'єкт визначення доступності конкретної інформації. Коло суб'єктів, які мають доступ до визначеної інформації. Особливі вимоги і правила зберігання та поширення визначеної інформації. Строк дії режиму доступу до визначеної інформації. Трискладовий тест як підстава обмеження доступу до інформації. Стадії трискладового тесту. Випадки обов'язкового застосування трискладового тесту. Випадки, коли трискладовий тест не застосовується.

Правовий режим конфіденційної інформації. Поняття конфіденційної інформації. Основні нормативно-правові акти, що регулюють правовідносини, об'єктом яких є конфіденційна інформація. Перелік даних, що належать до конфіденційної інформації. Критерії відмежування конфіденційної інформації від інших видів інформації з обмеженим доступом. Права особи щодо власних персональних даних.

Правовий режим службової інформації. Поняття службової інформації. Основні нормативно-правові акти, що регулюють правовідносини, об'єктом яких є службова інформація. Перелік даних, що належать до службової інформації. Інформація, яка, попри формальну відповідність загальним вимогам, не може бути віднесена до службової. Критерії відмежування службової інформації від інших видів інформації з обмеженим доступом.

Правовий режим таємної інформації. Поняття таємної інформації. Основні нормативно-правові акти, що регулюють правовідносини, об'єктом яких є таємна інформація. Перелік даних, що належать до таємної інформації. Державна таємниця. Банківська таємниця. Таємниця досудового слідства. Адвокатська таємниця. Нотаріальна таємниця. Комерційна таємниця. Лікарська таємниця. Критерії відмежування таємної інформації від інших видів інформації з обмеженим доступом.

Тема 4. Інформаційна безпека України

Поняття, сутність та рівні забезпечення інформаційної безпеки. Поняття інформаційної безпеки. Об'єкти інформаційної безпеки. Інформаційна безпека особи. Інформаційна безпека суспільства. Інформаційна безпека держави.

Державна політика України в сфері інформаційної безпеки. Поняття та принципи державної інформаційної політики. Об'єкти державної інформаційної політики. Основні напрями державної інформаційної політики. Повноваження Президента України у сфері інформаційної безпеки. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері інформаційної безпеки. Повноваження РНБО України у сфері інформаційної безпеки. Повноваження Міністерства інформаційної політики України у сфері інформаційної безпеки. Повноваження Міністерства внутрішніх справ України у сфері інформаційної безпеки.

Основні загрози та засоби забезпечення інформаційної безпеки України. Інформаційна війна. Класифікація загроз інформаційній безпеці. Перелік основних загроз інформаційній безпеці. Поняття та види інформаційної війни. Поняття та види інформаційної зброї. Основні шляхи вирішення проблеми інформаційної безпеки. Заходи державного забезпечення інформаційної безпеки.

Міжнародно-правові засади інформаційної безпеки. Поняття та основні інститути міжнародного інформаційного права. Міжнародні акти, що врегульовують питання інформаційної безпеки.

Тема 5. Кіберзлочинність та кібертероризм

Кіберзлочинність: поняття та сутність. Поняття кіберзлочинності. Кіберпростір та його ознаки. Етапи розвитку кіберзлочинності. Характерні властивості кіберзлочинності. Поняття та класифікація кіберзлочинів. Способи протидії кіберзлочинності.

Поняття комп'ютерної злочинності. Загальна характеристика комп'ютерних злочинів. Комп'ютерна злочинність, її співвідношення із кіберзлочинністю. Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації.

Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї. Порухення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них обробляється. Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку.

Кібертероризм: поняття та сутність. Поняття та цілі кібертероризму, його відмінність від тероризму. Інформаційна атака як основна форма кібертероризму. Засоби, тактика та прийоми здійснення кібертероризму. Основні напрями боротьби з кібертероризмом.

Тема 6. Інформаційні ресурси в діяльності органів місцевого самоврядування

Інформатизація діяльності органів місцевого самоврядування. Поняття та основні напрями інформатизації діяльності органів місцевого самоврядування. Основні нормативно-правові акти у сфері інформатизації. Державна політика у сфері інформатизації.

Перспективи розвитку електронного урядування в Україні. Поняття електронного урядування. Етапи розвитку електронного урядування. Концепція розвитку електронного урядування в Україні. Інформаційна послуга. Електронна інформаційна система «Електронний Уряд». Компетенція Державного агентства з питань електронного урядування.

Захист інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах органів місцевого самоврядування. Інформаційна (автоматизована) система. Телекомунікаційна система. Інформаційно-телекомунікаційна система. Види інформації, що може міститися в інформаційно-телекомунікаційних системах. Державні інформаційні ресурси. Компетенція Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

4. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1.	Загальнотеоретичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування		
2.	Порядок реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування		
3.	Правовий режим інформації з обмеженням		

	доступом		
4.	Інформаційна безпека України		
5.	Кіберзлочинність та кібертероризм		
6.	Інформаційні ресурси в діяльності органів місцевого самоврядування		
	Разом		

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1.	Загальнотеоретичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування		
2.	Порядок реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування		
3.	Правовий режим інформації з обмеженим доступом		
4.	Інформаційна безпека України		
5.	Кіберзлочинність та кібертероризм		
6.	Інформаційні ресурси в діяльності органів місцевого самоврядування		
	Разом		

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)		Заочне відділення (кількість годин)	
		сам.р.		сам.р.	
			інд.		інд.
1.	Загальнотеоретичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування				
2.	Порядок реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування				
3.	Правовий режим інформації з обмеженим доступом				
4.	Інформаційна безпека України				
5.	Кіберзлочинність та кібертероризм				

6.	Інформаційні ресурси в діяльності органів місцевого самоврядування				
	Разом				

Індивідуальне завдання

Виконання індивідуальної роботи з дисципліни передбачає:

- 1) самостійне опрацювання студентом обраної теми;
- 2) підготовку доповіді за обраною темою;
- 3) відображення результатів проведеного дослідження у схематичному вигляді;
- 4) захист індивідуальної роботи.

Захист індивідуальної роботи здійснюється у два етапи:

1. Виступ – висвітлення основних положень, висновків з досліджуваної проблематики.

2. Репрезентація результатів наукового дослідження – подання узагальненого матеріалу у вигляді схеми/таблиці та проектів складеної схеми у друкованому вигляді у кількості, що відповідає кількості студентів академічної групи.

У проекті схеми зазначаються основні дефініції, критерії порівняння і т. п., проте місце для розкриття їх змісту залишається вільним. Заповнення проекту схеми студентами академічної групи відбувається під час виступу доповідача.

Тематика індивідуальних завдань

Тема 1. Загальнотеоретичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування

1. Зміст основних принципів інформаційних правовідносин.
2. Система інформаційного законодавства України.
3. Загальні засади державної інформаційної політики.
4. Історія створення, структура та компетенція Міністерства інформаційної політики України.

Тема 2. Порядок реалізації права на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування

1. Зміст принципів відкритості, прозорості та гласності діяльності органів місцевого самоврядування.
2. Міжнародні стандарти права на інформацію.
3. Нормативно-правове регулювання доступу до публічної інформації в Україні.
4. Нормативно-правове регулювання діяльності засобів масової інформації в Україні.
5. Правове регулювання відносин у мережі Інтернет в зарубіжних країнах та Україні: порівняльно-правова характеристика.

Тема 3. Правовий режим інформації з обмеженим доступом

1. Нормативно-правове регулювання захисту персональних даних в Україні.
2. Правовий режим державної таємниці за законодавством України.

3. Правова характеристика основних видів таємної інформації.
4. Основи кримінальної відповідальності у сфері доступу до інформації.

Тема 4. Інформаційна безпека України

1. Поняття, особливості та напрями державної інформаційної політики.
2. Інформаційна безпека особистості, суспільства, держави.
3. Поняття та класифікація загроз інформаційній безпеці.
4. Методи забезпечення інформаційної безпеки.

Тема 5. Кіберзлочинність та кібертероризм

1. Поняття та ознаки інформаційного суспільства.
2. Нормативно-правове забезпечення інформатизації в Україні.
3. Загальна характеристика основних видів атак на інформаційні системи.
4. Поняття та компетенція Державного агентства з питань електронного урядування України.

Тема 6. Інформаційні ресурси в діяльності органів місцевого самоврядування

1. Засоби протидії кіберзлочинності.
2. Боротьба із кіберзлочинністю: досвід зарубіжних країн.
3. Глобальна інформаційна мережа Інтернет як засіб поширення кібертероризму.

8. Види контролю і система накопичення балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

Об'єктом рейтингового оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Критерії комплексного оцінювання доводяться до студентів на початку викладання навчальної дисципліни.

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за **100-бальною шкалою**.

Завдання **ПК** оцінюються в діапазоні від **0 до 60 балів**.

ПКЗ оцінюються в діапазоні від **0 до 40 балів**. ПКЗ з дисципліни проводиться у формі іспиту з ключових питань, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати знання з даного предмета з сучасними соціальними і правовими проблемами оцінюються в діапазоні від **0 до 20 балів**. До екзаменаційного білета включаються, як правило, 3 питання. До ПКЗ входить індивідуальне завдання студентів, яке оцінюється в діапазоні від **0 до 20 балів**.

	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1.	Підготовка завдання самостійної творчої роботи	2	8	16
2.	Контрольне тестування	4	5	20
3.	Виступи, обговорення та дискусії на семінарських заняттях	8	3	24
4.	Індивідуальне завдання	1	20	20
5.	Екзамен в письмовому вигляді	1	20	20
Усього		16		100

Критерії поточного контролю (ПК) (від 0 до 60 балів)

Бальна система застосовується для стимулювання активності студентів. Ця система балів вводиться з метою заохочування студентів до планомірної, систематичної роботи по вивченню теоретичного матеріалу, передбаченого даною дисципліною

Критерії оцінювання на семінарських заняттях:

3 бали виставляються студенту тоді, коли всі завдання виконані правильно, у відповідності до вимог;

2 бали виставляються студенту тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте завдання виконані не в повному обсязі або містять помилки;

1 бали виставляється студенту тоді, коли домашня підготовка та завдання виконані частково.

Критерії оцінювання контрольного тестування

Студент виконує **4 контрольні заходи**, які оцінюється – **максимум по 5 балів**. Контроль складається з тестових завдань:

- 1.100 – 90% правильних відповідей – **5 балів.**
- 2.80 – 70% правильних відповідей – **4 бали.**
- 3.60 – 50% правильних відповідей – **3 бали.**
- 4.40 – 30% правильних відповідей – **2 бали.**
- 5.20% правильних відповідей – **1 бал.**

**Критерії оцінювання виконання і захисту студентом самостійної роботи
(8 балів).**

- 1. Цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу матеріалу – **2 бали.**
- 2. Повнота розкриття питання – **1 бал.**
- 3. Уміння формулювати власне ставлення до проблеми, робити аргументовані висновки – **1 бал.**
- 4. Правильність оформлення роботи – **1 бал.**
- 5. Захист виконаного індивідуального завдання – **3 бали:**
 - 3 бали** – відповідь бездоганна за змістом, студент вільно володіє матеріалом, чітко і повно відповідає на запитання викладача;
 - 2 бали** – відповідь розкрита, студент вільно володіє матеріалом, але містить деякі неточності та помилки;
 - 1 бал** – студент у загальній формі орієнтується в матеріалі, відповідь неповна, поверхова.

**Критерії підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ)
(від 0 до 40 балів)**

**Критерії оцінювання виконання і захисту студентом індивідуального
завдання (20 балів)**

- 1. Цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу матеріалу – **максимально 4 бали.**
 - 1. Повнота розкриття питання – **максимально 4 бали.**
 - 2. Уміння формулювати власне ставлення до проблеми, робити аргументовані висновки – **максимально 3 бали.**
 - 3. Опрацювання сучасних наукових інформаційних джерел – **1 бал.**
 - 4. Правильність оформлення роботи – **максимально 2 бали.**
 - 5. Захист виконаного індивідуального завдання – **максимально 4 бали:**
 - 4 бали** – відповідь бездоганна за змістом, студент вільно володіє матеріалом, чітко і повно відповідає на запитання викладача;
 - 3 бали** – відповідь розкрита, студент вільно володіє матеріалом, але містить деякі неточності та помилки;
 - 2 бали** – відповідь повна, студент допускає помилки в основних питаннях;
 - 1 бал** – студент у загальній формі орієнтується в матеріалі, відповідь неповна, поверхова.
- 6. Виконання роботи на електронному носії **максимально 3 бали:**
 - 3 бали** – презентація роботи;
 - 2 бали** – електронний варіант тексту з рисунками та таблицями;
 - 1 бал** – рукописний варіант роботи.

Критерії оцінювання підсумкового контролю – екзамену (20 балів).

Екзамен може проводитись для покращання оцінки, отриманої за результатами поточного рейтингового контролю.

Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань.

Максимальний результат виконання екзаменаційного завдання оцінюється в 20 балів:

20 балів передбачає високий рівень знань і навичок: відповідь повна, логічна з елементами самостійності; вдало використовується вивчений матеріал при наведенні прикладів; відповідь підкріплюється посиланнями на додаткову літературу. Кожне питання оцінюється в 7 балів.

19 – 15 балів передбачає досить високий рівень знань і навичок: відповідь логічна, містить деякі неточності при формулюванні узагальнень, наведенні прикладів; наявні труднощі при формулюванні узагальнюючих висновків, слабка знання додаткової літератури.

14 – 10 балів передбачає наявність знань лише основної літератури, студент відповідає по суті на питання і в загальній формі розбирається в матеріалі, але відповідь неповна і містить неточності, порушується послідовність викладання матеріалу, виникають труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

9 – 5 балів передбачає неповні знання студента основної літератури; студент лише в загальній формі розбирається в матеріалі, відповідь неповна і неглибока; недосить правильні формулювання, порушується послідовність викладання матеріалу, виникають труднощі при наведенні прикладів.

4 – 1 балів ставиться, коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при формулюванні та висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок при відповіді.

0 балів ставиться, коли студент не розкрив поставлені питання, не засвоїв матеріал в обсязі, достатньому для подальшого навчання.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти : монографія / І.В. Арістова ; за заг. ред. Бандурки О. М. – Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 368 с.

2. Баранов О. А. Інформаційне право України: стан, проблеми, перспективи : навчальний посібник / О. А. Баранов. – К. : Видавничий дім «СофтПрес», 2005. – 316 с.

3. Безпека комп'ютерних систем. Комп'ютерна злочинність та її попередження : монографія / М. С. Вертузаєв, В. О. Голубєв, О. І. Котляревський, О. М. Юрченко ; за ред. О. П. Снігерьова. – Запоріжжя : ПВКФ «Павло», 1998. – 316 с.

4. Богуш В. М. Інформаційна безпека держави : навчальний посібник / В. М. Богуш, О. К. Юдін. – М. : «МК-Прес», 2005. – 432 с.
5. Кормич Б. А. Інформаційне право : підручник / Б. А. Кормич. – Харків : БУРУН і К., 2011. – 334 с.
6. Лациба М. В. Методичні рекомендації щодо практичного впровадження Закону України «Про доступ до публічної інформації» / М. В. Лациба, О. С. Хмара, В. В. Андрусів [та ін.] ; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К. : Агентство «Україна», 2012. – 164 с.
7. Ліпкан В. А. Адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом : монографія / В. А. Ліпкан, В. Ю. Баскаков / за заг. ред. В. А. Ліпкана. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2013. – 344 с.
8. Ліпкан В. А. Боротьба з тероризмом : монографія / В. А. Ліпкан, Д. Й. Никифорчук, М. М. Руденко. – К. : Знання, 2002. – 254 с.
9. Ліпкан В. А. Інкорпорація інформаційного законодавства України : монографія / В. А. Ліпкан, К. П. Череповський / за заг. ред. В. А. Ліпкана. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2014. – 408 с.
10. Ліпкан В. А. Інформаційна безпека України : глосарій / В. А. Ліпкан, Л. С. Харченко, О. В. Логінов. – К. : Текст, 2004. – 136 с.
11. Ліпкан В. А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навчальний посібник / В. А. Ліпкан, Ю. Є. Максименко, В. М. Желіховський. – К. : КНТ, 2006. – 280 с.
12. Ліпкан В. А. Консолідація інформаційного законодавства України : монографія / В. А. Ліпкан, М. І. Дімчогло / за заг. ред. В. А. Ліпкана. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2014. – 416 с.
13. Ліпкан В. А. Систематизація інформаційного законодавства України : монографія / В. А. Ліпкан, В. А. Залізняк / за заг. ред. В. А. Ліпкана. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2012. – 304 с.
14. Ліпкан В. А. Тероризм і національна безпека України : монографія / В. А. Ліпкан. – К. : Знання, 2000. – 184 с.
15. Марущак А. І. Інформаційне право України : підручник / А. І. Марущак. – К. : Дакор, 2011. – 451 с.

Додаткова:

1. Арістова І. В. Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право» / І. В. Арістова ; Національний університет внутрішніх справ. – Х. : НУВС, 2002. – 39 с.
2. Аркуша Л. І. Проблеми взаємодії та інформаційного забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з економічною організованою злочинною діяльністю / Л. І. Аркуша // Інформаційне забезпечення протидії організованій злочинності. – Одеса : ФЕНИКС, 2003. – С. 109–117.

3. Ахтирська Н. Комп'ютерна злочинність в Україні через призму судової практики / Н. Ахтирська, В. Антощук // Вісник прокуратури. – 2008. – № 3. – С. 84–94.

4. Баскаков В. Адміністративно-правовий режим захисту інформації з обмеженим доступом: окремі аспекти / В. Баскаков // Інформаційні технології в глобальному управлінні : матеріали наук.-практ. конференції (Київ, 29 жовтня 2011 р.). – К. : ФОП Ліпкан О. С. – 2011. – С. 47–51.

5. Баскаков В. Захист інформації з обмеженим доступом в умовах боротьби з організованою злочинністю / В. Баскаков, В. Ліпкан // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2011. – № 24. – С. 263–269.

6. Баскаков В. Захист інформації з обмеженим доступом: окремі аспекти / В. Баскаков // Актуальні проблеми правоохоронної діяльності : матеріали наук.-практ. конференції (Київ, 20 грудня 2010 р.). – К. : ФОП Ліпкан О.С. – 2010. – С. 59–61.

7. Баскаков В. Захист інформації з обмеженим доступом: розвиток вітчизняного законодавства / В. Баскаков // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 4. – С. 126–128.

8. Баскаков В. Інформація з обмеженим доступом: аналіз термінологічно-понятійного апарату / В. Баскаков // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 5. – С. 124–127.

9. Баскаков В. Інформація з обмеженим доступом: поняття та ознаки / В. Баскаков // Актуальні проблеми державотворення : матеріали науково-практичної конференції (Київ, 28 червня 2011 р.). – К. : ФОП Ліпкан О.С. – 2011. – С. 47–49.

10. Баскаков В. Ю. Захист інформації з обмеженим доступом у контексті міжнародної інформаційної безпеки : аналіз термінологічно-понятійного апарату / В. Ю. Баскаков // Національна і міжнародна безпека в сучасних трансформаційних процесах : матеріали наук.-практ. конференції (Київ, 29 грудня, 2011 р.). – К. : ФОП Ліпкан О.С., 2011. – С. 55–59.

11. Баскаков В. Ю. Поняття та зміст інформації з обмеженим доступом / В. Ю. Баскаков // Правова інформатика. – 2012. – № 33 (1). – С. 7–14.

12. Беляков К. І. Інформаційна діяльність: зміст та підходи до класифікації / К. І. Беляков // Інформація і право. – № 1 (4). – 2012. – С. 63–69.

13. Буржинський В. Системна інформатизація законотворчої та правоохоронної діяльності : монографія / В. Буржинський, Б. Раціборинський, М. Целуйко, В. Хахановський та ін. ; кер. авт. кол. Швець М. Я. ; за ред. В. В. Дурдинця. – К. : Навч. книга, 2005. – 639 с.

14. Бутузов В. М. Сучасні загрози: комп'ютерний тероризм : [Електронний ресурс] / В. М. Бутузов, К. В. Тітуніна. – Режим доступу : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

15. Бутузов В. М. Злочини у сфері використання електронно-обчислюваних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку : науково-практичний коментар / В. М. Бутузов,

С. Л. Остапець, В. П. Шеломенцев ; Департамент державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України. – К. : Міністерство внутрішніх справ України, 2005. – 87 с.

16. Гавриш С. Б. Комп'ютерний тероризм: сучасний стан, прогнози розвитку та шляхи протидії [Електронний ресурс] / С. Б. Гавриш. – Режим доступу : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

17. Гайтан В. В. Вплив інформаційних прав людини на трансформацію інформаційного простору / В.В. Гайтан // Право і суспільство. – 2014. – № 6–2. – Ч. 2. – С. 3–8.

18. Гаман Т.В. Вдосконалення організаційно-правового механізму інформаційної діяльності місцевих державних адміністрацій : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 « Механізм державного управління» / Т.В. Гаман; Львівський регіональний ін-т держ. управління Національної академії держ. управління при Президентові України. – Л., 2006. – 246 с.

19. Голубев В. Кібертероризм – загроза національній безпеці та інтересам України [Електронний ресурс] / В. Голубев. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/>.

20. Городов А.О. Информационное право : учебник / А.О. Городов. – М.: Проспект, 2009. – 242 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний портал Кабінету Міністрів України.
3. <http://www.president.gov.ua> – Офіційний сайт Президента України.
4. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І. Вернадського.